Ahmed Yesevi

Orta Asya Türkleri arasında İslamiyeti yayan büyük alim ve veli.

İsmi **Ahmed bin Muhammed bin İbrahim bin İlyas** olup, **"Pir-i Türkistan, Hazret-i Türkistan, Hazret-i Sultan, Hace Ahmed, Kul Ahmed Hace"** lakablarıyla da bilinir. Doğum tarihi kesin olarak bilinmemektedir. Türkistan'ın Yesi şehrinde doğduğu için Yesevi diye meşhur olmuştur. 1194 (H. 590) senesinde Yesi'de vefat etti. Vefat tarihi hakkında başka rivayetler de vardır.

Küçük yaştan itibaren babasından feyz alan Ahmed Yesevi büyük alim **Baba Arslan**'ın talebesi oldu. Onun kalblere hayat ve huzur veren sohbetlerinde bulundu. Teveccühlerine kavuşarak kısa zamanda tasavvufdaki yüksek derecelere ulaştı. Küçük yaşta meşhur oldu. Baba Arslan hazretlerinin vefatından sonra onun manevi işaretiyle Buhara'ya giderek Ehl-i sünnet alimlerinin en büyüklerinden olan **Yusuf-ı Hemedani**'den manevi ilimleri tahsil etti. İcazet alıp talebe yetiştirmekle vazifelendirildi. Hocasının vefatından sonra bir müddet Buhara'da kalıp, talebe yetiştirmekle meşgul oldu. Bir müddet sonra talebelerin terbiye ve yetiştirilmesini Yusuf-i Hemedani'nin en büyük talebesi olan **Abdülhalık Gondüvani**'ye havale edip, Yesi'ye döndü. Türklere İslamiyetin emir ve yasaklarını anlatmaya ve talebe yetiştirmeye burada devam etti. Talebeleri günden güne çoğaldı, büyüklüğü ve kıymeti kısa zamanda Türkistan, Maveraünnehr, Horasan ve Harezm'e yayıldı. Zamanında bulunan alimlerin ve evliyanın en büyüklerinden, en üstünlerinden oldu. Dine olan bağlılığı sebebiyle, şaşırıp yoldan çıkmışlara sözleri kısa zamanda te'sirli oldu. Yetiştirdiği talebelerin her biri bir memlekete giderek, İslamiyeti doğru olarak öğretip yaydılar. Dergahı fakir, yetim ve çaresizler için sığınak yeri idi. Şöhretinin yayılması, pekçok kerametlerinin görülmesi, kendisini çekemeyenlerin dedikodularına sebep oldu.

Ahmed Yesevi hazretlerinin zamanında Türkistan'a ilk Türk-İslam devletlerinden Karahanlılar hakimdi. Bu devlet zamanında İslam dininin Seyhun Nehri boyları ile ahalisi göçebe olan Kazak-Kırgız, memleketlerinde kolayca yayılmasını sağladı. Sade bir Türkçe ile söyleyip yazdığı derin manalı **"hikmet"** denen sözleriyle tekke edebiyatının ilk temsilcilerinden oldu ve nasihatlerde bulundu.

Çocukluğundan itibaren **Resulullah** (sallallahü aleyhi ve sellem) efendimizin sünnetine uymakta hiç gevşeklik göstermeyen Ahmed Yesevi, 63 yaşına geldiği zaman, yer altında bir çilehane yaptırıp girdi ve burada vefatına kadar devamlı ibadet ve Allahü tealayı düşünmekle meşgul oldu. Kendisini vefat etmiş, kabre konmuş şekilde hissederek Allah korkusu ile ibadetlerini yaptı. Burada evliyalık yolundaki makam ve dereceleri kat kat arttı. Pir-i Türkistan Ahmed Yesevi hazretleri, 1194 (H. 590) senesinde vefat etti. Türkistan'ın Yesi şehrinde, Seyhun Nehrinin sağ sahilinde defnedildi. Kabri üzerindeki muazzam türbeyi ve külliyesini **Timur Han** (1370-1405) inşa ettirmiştir.

Ahmed Yesevi hazretleri vakitlerinin çoğunu Allahü tealaya ibadet ve taat etmekle, talebelerine zahiri ve batını ilimleri öğretmekle geçirirdi. Kendisini ve talebelerinin ihtiyaçlarını karşılamak için sanatla uğraşır ve elinin emeği ile geçinirdi. Herkese iyilik eder, kimseye sıkıntı vermezdi. İnsanların saadet ve kurtuluşu için çalışırdı.

Ahmed Yesevi'nin sade bir Türkçe ile söyleyip, derin manalı veciz sözleri ve Hikmet adlı şiirleri **Divan-ı Hikmet** adlı eserinde toplandı. Sohbet tarzında ve sade Türkçe ile söylenen hikmetleri kısa zamanda doğuda Çin hudutlarından, batıda Akdeniz ve Marmara sahillerine kadar yayıldı. **Divan-ı Hikmet** aslında İslamiyeti ve İslam ahlakını öğreten bir ahlak ve din kitabıdır.

Ahmed Yesevi ayrıca Anadolu'daki Türk edebiyatının yeşerip, gelişmesine zemin hazırlamış ve Yunus Emre gibi şairlerin yetişmesine sebeb olmuştur.

Buyurdu ki: “Ey dostlar! Sakın ha cahil olanlarla dostluk kurmayınız.”

“Gönlünde Allahü tealanın aşkını taşıyanlar dünya ile tamamen alakalarını kesmişlerdir. Bunlar halk içinde Hak ile olurlar. Bir an Allahü tealayı unutmazlar.”

“Kafir bile olsa hiç kimsenin kalbini kırma. Kalb kırmak, Allahü tealayı incitmek demektir.”

“Gönlü kırık zavallı ve garib birini görürsen, yarasına merhem koy, yoldaşı ve yardımcısı ol.”

Gönül verme dünyaya

Sakın girme harama

Hakkı seven aşıklar

Hep helalden yemişler.

Dünya benim diyenler

Cihan malın alanlar

Akbaba kuşu gibi

Haramlara dalmışlar.

Hoca Ahmed bilmişsin

Hak yoluna girmişsin

Hak yoluna girenler

Cemalullah görmüşler.